

Konsekvensargumentet

Det kan ikke være rigtigt – for hvis det var, ville det jo være forfærdeligt.
RetorikMagasinet undersøger *argumentum ad consequentiam*.

Af **Anders Due** Redaktør på RetorikMagasinet.

”Jeg tror ikke på skæbnen, for hvis alt var forudbestemt, ville vi jo ikke have nogen fri vilje.” Dette er et eksempel på den klassiske argument-type *argumentum ad consequentiam*: et ræsonnement som tager stilling til en påstand eller et synspunkt ved at påpege dets mulige konsekvenser. Det kan både være som ovenfor: at man afviser en påstand (skæbnen afgør alting) og begrundet det ved at fremhæve påstandens negative konsekvenser (at mennesket i så fald ikke ville have nogen fri vilje), og omvendt: at man argumenterer for at noget er sandt – fordi det ville være rart: ”Jeg tror at Gud eksisterer, for Han gør mig tryk og stærk.”

Argumenttypen kan spores helt tilbage til Aristoteles og er ofte blevet diskuteret op gennem historien. Ligesom mange andre klassiske argumenter er *argumentum ad consequentiam* nemlig blevet klassificeret som en *fejlslutning* – dvs. kort sagt et ræsonnement som ikke holder, og som man helst skal lade være med at bruge. En kendt fejlslutning finder man hos Holberg hvor Erasmus Montanus gør Morlille til en sten ved at påpege at hverken hun eller en sten kan flyve.

Så mange har vi altså ikke plads til

Set i et strengt filosofisk lys giver konsekvensargumentet da heller ikke mening. Men det betyder ikke at det ikke stadig benyttes ofte. En hel storm af konsekvensargumenter fulgte for eksempel i kølvandet på et interview med den daværende udviklingsminister Anita Bay Bunde-gaard (R) som Weekendavisen bragte i februar 2001. Her udtalte ministeren blandt andet:

”Geneve-konventionen er i dag rettet mod politiske flygtninge og mennesker der er forfulgte på grund af deres religiøse overbevisning eller køn. Men der er mennesker som er truet på deres liv af hungersnød, sygdom og bundløs fattigdom. De udgør en ny form for flygtninge.”

Anita Bay Bunde-gaard blev mødt af kritik fra alle kanter – og vel at mærke i store træk kritik der ikke satte spørgsmålstegn ved sandhedsværdien af hendes udsagn, men som påpegede de konsekvenser det ville have hvis man anerkendte hendes tese.

Den socialdemokratiske udenrigsordfører Jeppe Kofod påpegede for eksempel at 1,3 milliarder mennesker lever under fattigdomsgrænsen og afviste dermed regeringspartnerens påstand: ”Hvis vi skulle tage imod en brøkdal af de mennesker, så ville det underminere vores eget samfund.” Og Mogens Lykketoft supplerede: ”Det er ikke fornuf-tigt, det er ikke muligt, og det er ikke regeringens politik.”

Sandhed og konsekvens

Men var det så en fejlslutning at kritisere ministerens udtalelse? Kritikken gik unægteligt på påstandens konsekvenser snarere end dens sandhedsværdi. Men i dagligdagens retorik er der ikke langt fra sandt og falsk til godt og skidt, tilrådeligt og utilrådeligt. Og når en minister pludselig sætter spørgsmålstegn ved de etablerede sandheder, kan det have store konsekvenser.

Så eksemplet viser ikke blot at argumentet lever i bedste velgående, men også at man ikke nødvendigvis kommer særlig langt med at kalde det en fejlslutning; ministeren undskyldte kort efter og trak udtalelsen tilbage. Og de 1,3 milliarder mennesker holdt op med at være flygtninge og var bare fattige igen. ■